

ธรรมานุศาสตร์

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

๑๑ เรื่องน่ารู้วันลอยกระทง

วันลอยกระทง ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ตามปฏิทินจันทรคติไทย ซึ่งปีนี้ตรงกับ **วันศุกร์ที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๔** เป็นวันที่ผู้คนพร้อมใจกันทำกระทงเพื่อนำไปลอยในแม่น้ำคงคาที่อยู่ใกล้บ้าน สรุปรื่องน่ารู้เกี่ยวกับวันลอยกระทงเป็นข้อ ๆ ดังนี้

๑. ประเพณีลอยกระทงเป็นประเพณีโบราณของอินเดียที่ประเทศไทยรับเข้ามาปฏิบัติ เท่าที่ปรากฏกล่าวได้ว่ามีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี
๒. เดิมทีเดิยวเห็นจะเป็นพิธีของพราหมณ์กระทำเพื่อบูชาพระผู้เป็นเจ้าทั้งสาม คือ พระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหม ต่อมาได้ถือตามแนวทางพระพุทธศาสนา
๓. ในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหง มีนางนพมาศหรือท้าวศรีจุฬาลักษณ์ เป็นผู้ประดิษฐ์กระทงขึ้นครั้งแรก
๔. ประเพณีวันลอยกระทง โดยส่วนมากจัดขึ้นในประเทศไทย, ลาว, พม่า, ทางเหนือมาเลเซีย, ศรีลังกา และกัมพูชา
๕. เชื่อว่าเป็นการขอขมาพระแม่คงคา ที่มนุษย์ได้ใช้น้ำ ได้ดื่มกินน้ำ รวมไปถึงการทิ้งสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ลงในแม่น้ำ
๖. เชื่อว่าเป็นการสักการะรอยพระพุทธบาท ที่พระพุทธเจ้าทรงได้ประทับรอยพระบาทไว้หาดทรายแม่น้ำนัมมทานที ในประเทศอินเดีย
๗. เชื่อว่าเป็นการลอยความทุกข์ ความโศกกรมถึงโรคภัยต่าง ๆ ให้ลอยไปกับแม่น้ำ
๘. ชาวไทยในภาคเหนือเชื่อว่า การลอยกระทงเป็นการบูชาพระอุปคุต ตามตำนานเล่าว่า พระอุปคุตทรงสามารถปราบพระยามารได้
๙. ในคืนวันเพ็ญเดือน ๑๒ วันลอยกระทง จะมีพิธีอาบน้ำเพ็ญในเวลาเที่ยงคืน ซึ่งเป็นช่วงที่พระจันทร์อยู่กึ่งกลางพอดี และเชื่อว่าถ้าผู้ใดได้อาบ จะเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

๑๐. ชื่อเรียกเทศกาลลอยกระทงแตกต่างกันไปตามภาค

๑๑. นิยมตัดเล็บ เส้นผม หรือใส่เหรียญกษาปณ์ลงไปในกระทง แล้วตั้งจิตอธิษฐานขอให้เคราะห์ร้ายหายไป จากนั้นนำไปลอยในสายน้ำ หรือในทะเล

ประเพณีลอยกระทงภาคเหนือ

เน้นการ “ลอยโคม” ขึ้นบนท้องฟ้า โดยใช้วัสดุที่ทำจากกระดาษบาง ๆ เช่นเดียวกับการทำว่าว แล้วทำการผูกควั่นข้างใต้ให้ลอยขึ้นไป โดยชาวเหนือเรียกประเพณีปล่อยโคมแบบนี้ว่า “ยี่เป็ง” มีความหมายถึงการทำบุญในวันเพ็ญเดือนสิบสองนั่นเอง โดยจังหวัดทางภาคเหนือตอนบนที่นิยมและมีชื่อเสียงในการจัดงานประเพณีนี้ อาทิ

“จังหวัดเชียงใหม่” ปล่อยโคมยิ่งใหญ่ในประเพณียี่เป็ง

“จังหวัดตาก” กับประเพณีลอยกระทงสาย (กระทงขนาดเล็ก เรียงรายตามสายน้ำ)

“จังหวัดสุโขทัย” ประเพณีแห่โคมชักโคมแขวน เล่นพลุดะไล เป็นต้น

ประเพณีลอยกระทงภาคอีสาน

สำหรับในภาคอีสานนั้น ก็มีประเพณีการลอยกระทงตามสายน้ำ และปล่อยโคมคล้ายคลึงกับภาคเหนือ โดยในสมัยก่อนจะเรียกประเพณีลอยกระทงว่า “สิบสองเพ็ง”

“จังหวัดสกลนคร” นิยมลอยกระทงที่ทำจาก “กาบกล้วย” ผู้คนมักจะเรียกว่า เทศกาลลอยประทีป

“จังหวัดนครพนม” ในวันลอยกระทง จะนิยมตกแต่งไฟประดับเรือในรูปร่างต่าง ๆ อย่างสวยงาม วิจิตร ซึ่งเรียกว่า “ประเพณีไหลเรือไฟ”

“จังหวัดร้อยเอ็ด” ทำการลอยกระทงในชื่อประเพณี “สมมาน้ำคั้นเพ็ง เส็งประทีป” เพื่อขอขมาพระแม่คงคา

ประเพณีลอยกระทงภาคกลาง

สำหรับภาคกลาง มีการจัดงานลอยกระทงที่ยิ่งใหญ่ แต่จะเน้นที่การลอยกระทงในแม่น้ำลำคลอง ด้วยความเป็นชุมชนเมืองที่ไม่เหมาะกับการใช้โคมลอย โดยมีการจัดงานอย่างครึกครื้นทั้งแสงสี การจัดประกวด และความบันเทิงตระการตา สถานที่ที่นิยมจัดงาน อาทิ วัดวาอารามริมแม่น้ำ และสะพานต่าง ๆ เป็นต้น

ประเพณีลอยกระทงภาคใต้

สำหรับในภาคใต้นั้น ในสมัยก่อนไม่ได้มีการกำหนดในช่วงวันเพ็ญ เดือนสิบสอง แต่เป็นการทำแพบรรจุอาหารแล้วลอยเพื่อสะเดาะเคราะห์ ปิดสิ่งร้ายเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ ตามความเชื่อของคนท้องถิ่นนั่นเอง

ภาพประเพณีลอยกระทงทั้ง ๔ ภาค

ภาคกลาง

ภาคอีสาน

ภาคใต้

ภาคเหนือ

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
คนอก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ